

Kommenttipuheenvuoro ammattikorkeakoulujen julkaisuarkiston näkökulmasta

Theseus-toimisto

Theseus.fi, CC BY-SA



2.10.2026

Theseus ammattikorkeakoulujen yhteinen julkaisuarkisto – yhteiset vs. omat käytänteet

- Theseus on Suomen ammattikorkeakoulujen yhteinen julkaisuarkisto.
- Tasapainottelemme yhteisten käytänteiden ja ammattikorkeakoulujen omien käytänteiden välillä.
- Vastuu Theseuksesta jakautuu seuraavasti:
 - ✓ Kansalliskirjasto vastaa käyttöliittymän teknisestä puolesta
 - ✓ AMKIT-konsortio ja Theseus-toimisto vastaavat ja koordinoivat toimintaa ja sisältöä.
 - ✓ Käytännössä kukin ammattikorkeakoulu vastaa itse omista sisällöistään ja kouluttamisesta omana oikeustoimihenkilönään.
 - ✓ Opiskelija/hanketyöntekijä vastaa viime kädessä omasta opinnäytetyöstään/julkaisustaan.
- Tämä koskee mm. opinnäytetöiden sisältöjä ja esimerkiksi tutkimusetiikkaa ja henkilötietojen käsittelyä, opinnäytetöiden mallipohjia, saavutettavuutta sekä rinnakkaistallennusta.



Suomessa on 24 ammattikorkeakoulua.

Miten tekoäly näkyy Theseuksen arkipäivässä?

- Tekoälyn olemassaolo näkyy selvimmin Theseuksen tilastolukuja tarkastellessa.
- Yksittäisten opinnäytetöiden latausmäärissä on nähty laskevaa trendiä, jonka syynä ovat palvelimia ylikuormittavat tekoälybotit. Nämä heikentävät sivuston suorituskykyä ja näin hankaloittavat sen käyttöä. Sen sijaan kokonaislatausmäärässä sama ilmiö näkyy päinvastaisena, vuositasolla lähes tuplaantumisena.
- Hakutulosten AI-yhteenvedot -> tiedonhakija ei välttämättä tarkista ollenkaan todenperäisyyttä, vaan tyytyy mahdollisesti vanhentuneisiin tai väärin, jopa hallusinoituihin hakutuloksiin.
- Lainaus lähdeluettelosta:

Lindberg, A. 2023. Tuotesivun käytettävyyden vaikutus kuluttajan luottamukseen verkkokaupassa. Opinnäytetyö. Oulun ammattikorkeakoulu. Luettu 5.11.2025. <https://www.theseus.fi>

Koskinen, M. 2022. Verkkokaupan käytettävyyden kehittäminen: Tuotesivun näkökulma. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. Luettu 5.11.2025. <https://www.theseus.fi>

Viime vuosina keskustelua ovat herättäneet seuraavat teemat

- Viime vuosina keskustelua Theseuksen toiminnan periaatteista on herännyt seuraavista teemoista:
 - Julkisuuslain velvoite ontin metatietojen näkymiseen vs. tietosuojalainsäädäntö:
 - Pyyntöjä opinnäytetöiden poistosta vedoten oikeuteen poistaa henkilötiedot verkosta
 - Opinnäytetöiden tutkimusetiikka ja HTK-käytänteet
 - Tutkimuseettisten suositusten kehitys saa aikaan, että vanhoja töitä katsotaan uusin silmin.
 - HTK-tutkinnot ja kysymys siitä, täytyykö opinnäytetyö olla saatavilla, vaikka siinä olisi todettu HTK-loukkaus ja tulisiko tieto loukkauksesta näkyä verkossa julkisesti
 - Tekoälyn käyttö opinnäytetöissä ja julkaisuissa
 - Arenen ohjeistus tekoälyn käyttöön opinnoissa
 - Arenen opinnäytetyön eettiset ohjeet + aineistohallintasuunnitelmapohja ja -ohje
 - [Tekoäly tutkimuksessa. TENKin suositus 2026](#)
 - Korkeakoulut tekevät omia ohjeita.

Tekoäly opinnäytetöissä ja julkaisuissa

- Ammattikorkeakouluissa luodaan omia ohjeita ja käytänteitä Arenen ohjeiden ja TENKin ohjeiden lisäksi.
- Tavoite on turvata opinnäytetyön tekijän/tutkijan sekä ohjaajan selusta tutkimussuunnitelmasta lähtien.
- Tekoälyn merkittävästä käytöstä tutkimuksessa tulee TENKin mukaan kertoa läpinäkyvästi seuraavissa dokumenteissa:
 1. Tutkimussuunnitelma
 2. Aineistohallintasuunnitelma
 3. Tutkimustiedote
 4. Tietosuojaseloste
 5. Metadata.
- Yhteistyö tarpeen ohjeiden ja käytänteiden suunnittelussa.

Julkaisuarkistojen asema AI-aikakaudella – palaako tieto maksumuurien taakse?

- Julkaisuarkistoja läpikäyvät botit toisaalta hidastavat palveluita, toisaalta nostavat sisältöjä tekoälyllä tehtävään tiedonhakuun. Tiedonhaku jatkossa yhä enemmän tekoälyn kautta.
- Julkaisujen määrä kasvanee yhä tekoälyavusteisen helppouden takia ja osan sisällöistä luotettavuus vähenee. Toisaalta julkaisuarkiston merkitys luotettavana tahona varmasti korostuu.
- Samaa tietoa voidaan haravoida niin julkaisuina, opinnäytteinä ja oppimateriaaleina eri alustoille, tiedonlouhinta.
- Toimintamallit edistyvät nyt kovaa vauhtia: kuinka hyvin tekoälyn käyttöä voidaan opinnäytetöiden teossa seurata tai kontrolloida?
- Opinnäytetöiden mallit ja tyypit kehittynevät jatkossa kohti muotoa, jossa ehkä vähemmän kirjallisuusperustaa, painopiste tuotoksessa.